

YANGI O'ZBEKISTONDA MA'NAVIY JARAYONLARNING TENDENTSIYALARI

Abdurasulov Olimjon Abalboyevich

f.f.n. Dotsent TDTU (OF)

abdurasulov.olimjon1966@gmail.com

Shomurotov To`xtamurot Norjigitovich

TDTU (OF) Konchilik ishi fakulteti tyutori

Annotatsiya. Ushbu maqolada barcha jarayonlardagi tendensiyalar yangi O'zbekistonda faol fuqarolik pozitsiyasini tiklashda milliy ma'naviyatimizda demokratiyaga nisbatan jiddiy muammo yaratishdan, tizimni yuqori darajaga olib chiqish masalalari o'rganilgan.

Kalit so'zlar: ma'rifatli jamiyat, demokratiya, ma'naviyat, fuqarolar faolligi, ijtimoiy madaniyat, fuqarolik jamiyati, faol fuqarolik pozitsiyasi.

Абстрактный. В данной статье исследуются тенденции духовных процессов в новом Узбекистане и вопросы вывода этой системы на более высокий уровень, подчеркивая, что вопрос отношения к демократии имеет чрезвычайно важное значение в нашей национальной духовности в формировании активной гражданской позиции. в новом Узбекистане.

Ключевые слова: просвещенное общество, демократия, духовность, гражданская активность, политическая культура, гражданское общество, активная гражданская позиция.

Abstract. In this article, the trends of spiritual processes in the new Uzbekistan and the issues of bringing this system to a higher level are studied, highlighting that the issue of attitude to democracy is extremely important in our national spirituality in the formation of an active citizenship position in the new Uzbekistan.

Key words: *enlightened society, democracy, spirituality, civic engagement, political culture, civil society, active citizenship.*

KIRISH (ВВЕДЕНИЕ / INTRODUCTION)

Bugun Yangi O‘zbekistonni barpo etar ekanmiz, ko‘zlagan maqsadlarimizga erishishimiz uchun milliy g‘oya masalasi juda muhim. Bu borada mamlakatimizda keyingi yillarda qator qarorlar qabul qilinib, Respublika Ma’naviyat va ma’rifat kengashi raisi Prezident etib belgilanib, ma’naviyat va ma’rifat ishlariga yuksak o‘rin berildi. Mamlakatimiz siyosati O‘zbekiston xalqining go‘zal va yuksak g‘oyalari zahirida xalqimizning ming yillik hayotiy tushunchalari, qadriyatlari mujassam.

Jumladan, Sharq Uyg‘onish davrining buyuk mutafakkiri Abu Nasr Forobiy «Fozillar shahri» asarida oqilona davlat tuzumi va insoniyat jamiyati haqidagi fikrlarida faqat ma’naviy barkamol, ma’rifatli, bilimli va ma’naviyatli bo‘lgan kishilargina, degan edi. Betakror insoniy fazilatlarga ega bo‘lgan tarbiyalanuvchilar davlat va jamiyat taraqqiyotiga hissa qo‘shishi va fikrlarni tushunish mumkin.[1].

Ayni paytda buyuk bobomiz Sohibgiron Amir Temurning “Temur tuzuklari” asaridagi fikrlari ulug‘ bobomiz tafakkuri mahsuli bo‘lgan “Bir kishi qat’iyatli, tadbirkor, sergak, mard va izlanuvchan kishi ming harakatsiz va loqayd insonlardan afzaldir.” Bugungi kunda ham barchamiz uchun bu fikrlar o‘ta muhimdir.[2].

Zero, sog‘lom fikrli, bilimdon, xalq manfaatini o‘ylaydigan, yurtga sadoqatli tadbirkorlarga iqtisodiyot rivojiga hissa qo‘shishi mumkin. O‘zbekistonda mustaqil va kuchli davlat barpo etishdan asosiy maqsad inson, uning huquq va erkinliklari oliy qadriyat hisoblangan, hurmat qilinadigan adolatli jamiyat barpo etishdan iborat.

Prezident Sh. Mirziyoyev, "Kimdir ma'naviyat masalasi faqat Ma'naviyat markazi yoki tegishli vazirlik va idoralarning ishi, deb o'ylasa, adashadi. Bularning barchasi oldimizda turgan asosiy, eng muhim vazifalardan biridir". Milliy g'oyamizning asosiy tayanchlari bo'lgan ilm-fan va ma'rifatni yanada rivojlantirish yo'lida O'zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish vazirligi tomonidan ham qator ishlar amalga oshirilmoqda. Vazirlik tomonidan respublikamizga millionlab iqtidorli yoshlar, tadqiqotchilar, olimlarni keng jalb etish va qo'llab - quvvatlash, har bir sohada innovatsiyalar yaratish bo'yicha ilmiy markaz va bazaga aylanish borasida tizimli chora - tadbirlar amalga oshirilmoqda.[3].

Yangi dunyoqarashga ega, ma'nau yetuk, bilimdon, sog'lom fikrli yoshlarning yangi O'zbekistonni barpo etishdagi fidoyiligi va mehnati yangi taraqqiyotni yanada yuksak bosqichga ko'tarishga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA (ЛИТЕРАТУРА И МЕТОДОЛОГИЯ / METHODS)

Keyingi yillarda davlat siyosatining ustuvor yo'nalishi sifatida ma'naviyat va ma'rifat masalasiga katta e'tibor qaratilmoqda. Xususan, davlatimiz rahbarining 2019-yil 3- maydagi "Ma'naviy - ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirishga doir qo'shimcha chora - tadbirlar to'g'risida"gi hamda 2021-yil 26- martdagi "Ma'naviy - ma'rifiy ishlar tizimini tubdan takomillashtirish chora - tadbirlari to'g'risida"gi qarorlari bu borada muhim ahamiyat kasb etdi. Shuningdek, mamlakatimizda amalga oshirilayotgan o'zgarishlar va keng ko'lamli islohotlar natijasida Yangi O'zbekistonni barpo etish uchun zarur siyosiy - huquqiy, ijtimoiy - iqtisodiy va ilmiy -ma'rifiy asoslar yaratildi.[4].

Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022- yil 28- yanvardagi "2022 - 2026- yillarda Yangi O'zbekistonni rivojlantirish strategiyasi to'g'risida"gi farmoni qabul qilingani jamiyatimiz hayotining barcha sohalarini yangi bosqichga ko'tarishning huquqiy asosini tashkil etadi. Mazkur huquqiy hujjatda Yangi

O‘zbekistonni 2022 - 2026- yillarda rivojlantirish strategiyasi 7 ta yo‘nalish va 100 ta maqsad sifatida belgilangan. Bu yo‘nalish va maqsadlarning har biri mamlakatimizning iqtisodiy, ijtimoiy - siyosiy, ilmiy - ma‘naviy sohalarini yanada rivojlantirishga xizmat qilmoqda.[5].

Darhaqiqat, Yangi O‘zbekistonni rivojlantirish strategiyasining “Ma‘naviyat taraqqiyotini ta‘minlash va sohani yangi bosqichga olib chiqish” deb nomlangan beshinchi yo‘nalishi 8 maqsaddan iborat bo‘lib, har bir maqsadda mamlakatimizda ma‘naviyat sohasini yangi bosqichga ko‘tarishga qaratilgan islohotlar o‘rin olgan. Xususan, jamiyat taraqqiyoti, ma‘naviyat, ma‘naviyat taraqqiyoti, xalqimizning boy tarixiy, ilmiy va madaniy merosi, milliy - diniy qadriyatlarini o‘rgatish asosiy ustuvor masalalardan biri sifatida qaraldi.

Shu bois mazkur Yangi O‘zbekistonni rivojlantirish strategiyasida g‘oyani keng targ‘ib etish orqali xalqimiz ma‘naviy tafakkurini yangi bosqichga ko‘tarish, sog‘lom dunyoqarash va bunyodkorlikni jamiyatda milliy harakatga aylantirish muhimligi ta‘kidlangan. Ezgulik va insonparvarlik tamoyiliga asoslangan “Harakatlar strategiyasidan taraqqiyot strategiyasigacha” shuningdek, mazkur Taraqqiyot strategiyasining “Ma‘naviyat taraqqiyotini ta‘minlash va sohani yangi bosqichga olib chiqish” deb nomlangan beshinchi yo‘nalishida o‘zbek xalqining milliy qadriyatlari va ma‘naviy merosini qo‘llab - quvvatlash va targ‘ibot - tashviqot ishlarini olib borish ustuvor vazifalardan biri sifatida belgilangan.[6].

Davlat tomonidan ishlab chiqilgan aholi o‘rtasida huquqiy madaniyatni xalqimizning boy tarixi, ilmiy - madaniy merosi bilan uyg‘un holda shakllantirish, milliy va diniy qadriyatlarni o‘rgatish borasidagi huquqiy ma‘rifiy tadbirlarni tashkil etish kabi masalalarga alohida e‘tibor qaratilmoqda.

MUHOKAMA (ОБСУЖДЕНИЕ / DISCUSSION) VA NATIJALAR (РЕЗУЛЬТАТЫ / RESULTS)

Xususan, O‘zbekiston tarixini o‘rganish va targ‘ib qilishni yanada rivojlantirish, tarix fanini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini hayotga

tatbiq etish masalalariga alohida e'tibor qaratilayotganini alohida ta'kidlash joiz. Bu birinchidan, "O'zbekiston tarixi" fanining ilmiy - nazariy asoslarini, milliy tariximizning falsafiy - uslubiy asoslarini xalqimizga, jumladan, yoshlarga o'rgatishning siyosiy jihatlarini oydinlashtirishga xizmat qilsa, ikkinchidan, "O'zbekiston tarixi" fanining mazmun - mohiyatini oshirishga xizmat qiladi.[7].

Oliy ta'lim muassasalarida o'qitiladigan ijtimoiy - gumanitar fanlarning o'rni va holati. Umuman olganda, 2022-2026- yillarda Yangi O'zbekistonni rivojlantirish strategiyasi xalqimizning iqtisodiy, ijtimoiy -siyosiy va ma'naviy sohalarini yangi bosqichga ko'tarish va xalqimizning orzu - umidlarini ro'yobga chiqarish, insoniy qadriyatni yuksak samaralar asosida yuksaltirish orqali insonparvar davlatdir.

Milliy manfaatlar va erkin fuqarolik jamiyatini yanada rivojlantirish, tashkil etish, shuningdek, milliy madaniyatimizni yangi bosqichga olib chiqishning huquqiy asoslari. Shu o'rinda Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev: "Jamiyat hayotining jismi iqtisod bo'lsa, uning ruhi va ruhi ma'naviyatdir", degan edi va biz Yangi O'zbekistonni barpo etishda ikki mustahkam ustunga tayanamiz. Birinchisi, bozor tamoyillariga asoslangan kuchli iqtisodiyot bo'lsa, ikkinchisi, ajdodlarimizning boy merosi, milliy qadriyatlarimizga asoslangan kuchli ma'naviyatdir. Bu yo'nalishda ma'naviyatning yangi bosqichi - "Yangi O'zbekiston - ma'rifatli jamiyat" konsepsiyasini hayotga tatbiq etish, milliy g'oya asosidagi mafkuraviy xurujlarga qarshi kurashish, oila, maktab, mahalla hamkorligini mustahkamlash va ta'minlash ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat.[8].

Yaxlitlik ma'naviy - axloqiy tarbiyaning shu asosda "Yoshlar – yangi O'zbekiston bunyodkorlari" shiori "Yangi O'zbekiston – uchinchi Uyg'onish davri" g'oyasi ro'yobga chiqishini ta'minlashning nazariy -metodik jihatlarini amaliyotga tatbiq etilganidan, milliy ma'naviyatimizni yuksaltirishdan dalolat

beradi.[9]. Bu esa xalqimizning boy ma'naviy merosini ilmiy nuqtai nazardan yoshlar ongiga yetkazish, rivojlantirish va yangi bosqichga ko'tarishdir.

XULOSA (ЗАКЛЮЧЕНИЕ / CONCLUSION)

Bir so'z bilan aytganda, mustaqillik yillarida O'zbekistonda insonparvar demokratik huquqiy davlat barpo etish borasida muayyan yutuqlarga erishildi. Fuqarolarning siyosiy - huquqiy madaniyati darajasi muttasil yuksalib bormoqda. Eng muhimi, xalqimizning ijtimoiy faolligi ortib bormoqda.[10]. Ular davlat va jamiyat ishlarida tobora faol ishtirok etib, o'z shaxsiy huquq va erkinliklarini, siyosiy huquqlarini, iqtisodiy va ijtimoiy huquqlarini ongli ravishda anglab yetmoqda.

O'zbekiston Konstitutsiyasi o'z huquqlarini qonun doirasida himoya qilish kafolati sifatida amaldagi qonun hujjatlari normalariga amal qiladi. Yutuqlarimiz zamirida fuqarolarimizda demokratik jamiyatda yashash ko'nikmalarini shakllantirish mujassam. Qolaversa, bu jarayonga, shubhasiz, ma'naviy omillar kuchli ta'sir ko'rsatadi. Qonunlar saltanati va ma'naviyat saltanati uyg'unligi demokratik islohotlarni chuqurlashtirish, fuqarolik jamiyati rivojiga kuch bag'ishlaydi. Chunki, Yurtboshimiz ta'biri bilan aytganda: "Ma'naviyatimizga eng katta xavf – ko'pchilikning befarqligi, beparvoligi kuchayib borayotgani va bu ham haqiqatdir".

ADABIYOTLAR RO'YXATI (ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES)

1. Abdurahim Erkaev. Ma'naviyat va taraqqiyot. Toshkent "Ma'naviyat" 2009-yil.
2. V.Qo'chqorov, O.Mahmudov, Z.Zamonov. "Ma'naviyat asoslari" Toshkent "Yangiyo'l Poligraf Servis" 2018 yil.
3. S.H.Nosirxo'jayev, M.F.Lafasov, S.A.A'zamxo'jayeva. "Ma'naviyat asoslari" Toshkent. 2016.
4. Muhammadjon Imomnazarov. "Milliy ma'naviyat bosqichlari" Toshkent 2010.

5. Mustaev, R. D. (2022). Izuchenie relefa mestnosti po karte. ijodkor o'qituvchi, 2(24), 100-121.
6. Mustaev, R. D., & Yusupov, Sh. B. (2022). Topografik xarita haqida tushuncha. Sharq uyg'onishi: Innovatsion, ta'lim, tabiiy va ijtimoiy fanlar, 2(10-2), 900-904.
7. Mustaev, R. D. (2022). Izmerenie uglov i rastoyaniy na mestnosti bez karti. Finlyandiya ta'lim, ijtimoiy va gumanitar fanlar xalqaro ilmiy jurnali, 10(10), 79-83.
8. Абдурасулов О. А. Человеческий фактор и ценность - главные направления наших реформ. <https://web-journal.ru/journal/article/view/5133> том. 20 № 3 (2024). 206 стр.
9. Abdurasulov O. A. O'zbekistonda globallashuv sharoitidagi ma'naviy yangilanishning o'ziga xos xususiyatlari. // TADQIQOTLAR jahon ilmiy - metodik jurnali. 36- son, 3- to'plam, Aprel - 2024. <http://www.tadqiqotlar.uz/index.php/new/article/download/2727/2550>. 191-193 betlar.
10. Kim L.A. The Experience Of The Environmental Movement Of Uzbekistan In Maintaining The Health Of The Nation. International Journal of Research Available <https://edupediapublications.org/journals> Volume 07 Issue 04, April 2020 // Индия, импакт.